

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นเข้าเขตเมือง

นางสาว อุษณีย์ พึ่งปาน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต

ภาควิชาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

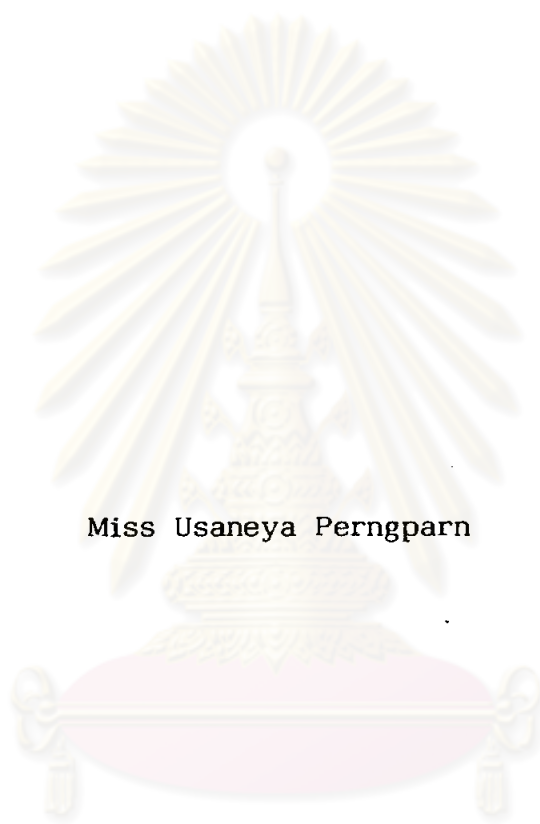
พ.ศ. ๒๕๒๙

ISBN 974-566-666-1

013406

i15A46700

FACTORS AFFECTING MIGRANT ADJUSTMENT IN URBAN AREA

Miss Usaneya Perngparn

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Sociology and Anthropology
Graduate School
Chulalongkorn University

1986

ISBN 974-566-666-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นเข้าเขตเมือง

โดย

นางสาว อุษณี พึ่งปาน

ภาควิชา

สังคมวิทยา และมานุษยวิทยา

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญพร ชีระสวัสดิ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....
= น น

(รองศาสตราจารย์ ดร.สรชัย พิศาลบุตร)

รักษาการในตำแหน่งรองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนรักษาการในตำแหน่งคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(รองศาสตราจารย์นายแพทย์ วิชัย โปษยะจินดา)

ประธานกรรมการ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุริชัย หวันแก้ว)

กรรมการ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญพร ชีระสวัสดิ์)

กรรมการ

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นเข้าเขตเมือง
 ชื่อนิสิต นางสาว อุษณีย์ พึ่งปาน
 อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญพร ธีระสวัสดิ์
 ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
 ปีการศึกษา ๒๕๒๔

บทคัดย่อ

การย้ายถิ่นมิได้เป็นการเปลี่ยนสถานที่ แต่เป็นการเปลี่ยนสังคม และสภาพแวดล้อมใหม่ ดังนั้นผู้ย้ายถิ่นจึงจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสังคมนั้น ๆ ได้ ทั้งนี้ต้องอาศัยทั้งเวลา และ ประสบการณ์ รวมทั้งลักษณะส่วนตัวของผู้ย้ายถิ่นประกอบกัน เพื่อให้ผู้ย้ายถิ่นปรับตัวในแต่ละด้าน การศึกษารุ่นนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่น ที่เข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานคร และเขตเทศบาลอื่นในด้านอาชีพ การมีทรัพย์สินเครื่องใช้ภายในครัวเรือน และกรรมสิทธิ์บ้าน และ ที่ดิน โดยเปรียบเทียบกลุ่มผู้ย้ายถิ่นที่อยู่ในระยะเวลาต่ำกว่า ๕ ปี, ๕-๑๔ ปี และตั้งแต่ ๑๕ ปี ขึ้นไป และคาดว่าผู้ที่ย้ายเข้ามาอยู่ในระยะเวลานานกว่า จะปรับตัวได้ดีกว่าผู้ที่ย้ายเข้ามา ระยะเวลา สั้นกว่า และผู้ที่ย้ายมาจากเขตเมืองจะปรับตัวได้ดีกว่าผู้ที่ย้ายมาจากเขตชนบท

ผลการศึกษาพบว่า ในเรื่องอาชีพนั้น ส่วนใหญ่แล้วผู้ที่ย้ายเข้ามาอยู่ก่อนมิได้ปรับตัวได้ดี กว่าผู้ที่ย้ายเข้ามาภายหลัง ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากลักษณะเลือกสรรของประชากรที่เข้ามาอยู่ใหม่ กล่าวคือ เป็นประชากรที่มีคุณสมบัติดีกว่า เช่น มีการศึกษาสูง มีอาชีพดี และมีประสบการณ์มาจาก ท้องถิ่นเดิม หรือท้องถิ่นอื่น ๆ เหล่านี้เป็นต้น นอกจากนี้การแบ่งกลุ่มอาชีพยังไม่ชัดเจนพอที่จะ แสดงการเปลี่ยนแปลงของผู้ที่ย้ายเข้ามาอยู่ก่อน แต่อย่างไรก็ตามส่วนใหญ่ผู้ที่ย้ายมาจากเขตเมืองจะ ปรับตัวด้านอาชีพได้ดีกว่าผู้ที่ย้ายมาจากเขตชนบท

ส่วนในเรื่องการมีทรัพย์สินเครื่องใช้ นั้น ผู้ย้ายถิ่นที่เข้ามาอยู่ก่อนปรับตัวได้ดีกว่าผู้ที่ย้าย เข้ามาภายหลัง และผู้ที่ย้ายมาจากเขตเมืองปรับตัวได้ดีกว่าผู้ที่มาจากเขตชนบท จะแตกต่างกันบ้างก็ เฉพาะกลุ่มที่มีอาชีพเกี่ยวกับวิชาการ และความชำนาญ และกลุ่มที่มีรายได้สูงเท่านั้น ทั้งนี้เพราะ กลุ่มดังกล่าวอาจจะมีอำนาจในการซื้อมากกว่า และยังทำให้ผู้ที่มาจากชนบทในกลุ่มนี้ปรับตัวได้เกือบ เท่าหรือเท่ากับผู้ที่ย้ายมาจากเขตเมือง

สำหรับกรรมสิทธิ์บ้านและที่ดิน การปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นที่เข้ามาอยู่ก่อนจะดีกว่าผู้เข้ามาอยู่ในภายหลัง แต่ผู้ที่ย้ายมาจากเขตเมืองมิได้ปรับตัวได้ดีกว่าผู้มาจากเขตชนบทเสมอไป ทั้งนี้พบว่าในเขตเทศบาลอื่น ผู้ที่ย้ายมาจากชนบทที่มีรายได้ดี หรือมีอาชีพเกี่ยวข้องกับวิชาการปรับตัวได้ดีกว่าผู้มาจากเขตเมือง อาจจะเป็นเพราะค่านิยมของคนชนบทด้านบ้านและที่ดินที่อยู่อาศัย คนชนบทเคยชินที่จะอยู่บ้านของตนเองมากกว่าอยู่ตึกแถว หรือเช่าบ้านผู้อื่น จึงทำให้คนชนบทมีบ้านและที่ดินเป็นของตนเองในสัดส่วนที่สูงกว่าผู้มาจากเขตเมือง

การศึกษาครั้งนี้ยังพบต่อไปว่า ผู้ที่ย้ายเข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานคร ปรับตัวในด้านต่างๆ ได้ยากกว่าผู้ที่เข้ามาอยู่ในเขตเทศบาลอื่น อาจจะเป็นเนื่องจากกรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่ได้รับการพัฒนา และเต็มไปด้วยความหลากหลาย และแตกต่างไปจากท้องถิ่นเดิมอย่างมาก การปรับตัวจึงทำให้ยากกว่า หรืออาจจะเป็นเนื่องจากประชากรที่ย้ายเข้าไปอยู่ในเขตเทศบาลอื่นบางส่วนมิได้มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตชนบท หรือเขตเมืองจริง ๆ แต่ย้ายเข้ามาเพราะหน้าที่การงาน และบางส่วนก็มีประสบการณ์ในการย้ายถิ่นเป็นอย่างดี

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title Factors Affecting Migrant Adjustment in Urban
 Area
 Name Miss Usaney a Perngparn
 Thesis Advisor Associate Professor Penporn Tirasawat, Ph.D.
 Department Sociology and Anthropology
 Academic Year 1985

Abstract

Migration does not only mean the change of place of residence but also include the change to another society and new environment. Therefore, migrants need to adjust themselves to the new situations. This process of adjustment may take place over a long or a short periods depending upon each individual's experience and characteristics. This study aims at observing and studying the adjustment of migrants in Bangkok and other municipal areas in three items. They are occupation, possession of household appliances, and housing and land ownership. Duration of residence in the place of destination are divided into three groups : under 5 years, 5-14 years, and 15 years and over. It is hypothesised that those with longer duration of residence are in a better position than more recent migrants. It is also expected that migrants from urban areas adjust better than those from rural areas.

The results of the study are varied. As far as the occupation is concerned, the long-term migrants do not adjust better than the short-term ones. This might be a result of migration selectivity among the latter group, that is, the population of better qualities i.e. higher education, higher ranked occupation and good experience,

and the grouping of this variable may have been too broad. Nevertheless, the data show that most urban migrants adjusted better than their rural counterparts.

The second item yields a satisfactory result. The long-term migrants adjusted much better than those of shorter periods. The same result applies to those from the urban areas. The exception is only among those of higher ranked occupation and higher income because they have better purchasing power. Thus, rural migrants with these characteristics adjusted as well as those moving from urban areas.

The result of the last item shows that long-term migrants adjusted better than migrants of shorter duration of residence. However, the study shows that urban migrants do not always adjust better than rural ones. It is found that in other municipal areas, rural migrants of high ranked occupation or of better education adjusted better than the urban migrants. This may be due to difference in the value on home and land ownerships between the two areas. Rural residents are more likely than their urban counterparts to own house and land, and are likely not to prefer living in compound apartments or renting houses. Thus, there is a higher proportion of rural than urban migrants owning the properties.

In addition, it is interesting to note that migrants in Bangkok face greater difficulties in adjusting themselves whereas the problems for those in other municipal areas are relatively fewer. The reason could be because Bangkok is much more developed and the environment

in Bangkok differs markedly from their home-towns. Another reason could be that some of the migrants in other municipal areas might have moved because of job assignment; and many already have some experience in migration.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้จบลงด้วยความช่วยเหลือจากบุคคลรอบข้างของผู้เขียนหลายท่าน ท่านแรกที่มีบทบาทสำคัญที่สุด คือ รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญพร ชีระสวัสดิ์ ท่านอาจารย์ที่ปรึกษาผู้เขียนใคร่กราบขอพระคุณท่านที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการทำวิทยานิพนธ์นี้ด้วยความเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดตลอดมา

กราบขอพระคุณ รองศาสตราจารย์นายแพทย์ วิชัย โปษยะจินดา หัวหน้าศูนย์วิจัย-ยาเสพติด สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ ที่นอกจากจะเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้วยังเป็นทั้งผู้บังคับบัญชาที่เป็นกำลังใจ เอาใจใส่ และให้การสนับสนุนโดยตรง และโดยอ้อมให้วิทยานิพนธ์สำเร็จได้ด้วยดี

กราบขอพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุวิชัย หวันแก้ว ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา ควินทรพันธ์ หัวหน้าภาควิชาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา และรองศาสตราจารย์ ดร.พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ ผู้อำนวยการสถาบันประชากรศาสตร์ ที่ท่านทั้ง ๒ นี้ได้ให้คำแนะนำปรึกษาข้อปัญหาต่าง ๆ ตลอดเวลาที่ผู้เขียนได้ศึกษาอยู่

นอกจากนี้ผู้เขียนใคร่ขอขอบคุณ คุณวิลาศ สุวี และ คุณวรรณพร วีรวัฒน์ ที่ให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาลดเวลาที่ทำวิทยานิพนธ์ คุณเริงศักดิ์ บุญบรรดาลชัย และ คุณกัลยา ยงยุทธ ที่ช่วยตรวจทานต้นฉบับ คุณพรทิพย์ เดชกล้า และคุณรวมพร ศรีเสริมโชค ที่ช่วยพิมพ์วิทยานิพนธ์ รวมทั้งน้องสาวผู้เขียน และเพื่อนร่วมงานที่มีได้กล่าวอีกหลายท่าน ที่มีส่วนช่วยเหลือให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ฌ
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญรูป	ฏ
บทที่	
๑ บทนำ	๑
- ความสำคัญของปัญหา	๑
- แนวความคิดเรื่องการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่น	๒
- ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่น	๕
- วัตถุประสงค์	๑๒
- ขอบเขตของการศึกษา	๑๒
- สมมุติฐานในการศึกษา	๑๓
- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๑๔
๒ วิธีการศึกษา และรวบรวมข้อมูล	๑๖
- การเลือกตัวอย่าง	๑๖
- ระเบียบวิธีในการศึกษา	๑๗
- คำจำกัดความ	๒๑
- ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	๒๑
- ลักษณะทั่วไปของข้อมูล	๒๓
๓ ผลการวิจัย	๓๔
- การปรับตัวในด้านอาชีพ	๓๔
- การปรับตัวด้านทรัพย์สินเครื่องใช้	๕๔
- การปรับตัวด้านการมีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินที่อยู่อาศัย	๗๔
๔ สรุปผลการวิจัย วิเคราะห์ และข้อเสนอแนะ	๙๕
- สรุปผลการวิจัย	๙๕
- วิเคราะห์	๙๙
- ข้อเสนอแนะ	๑๐๒
เอกสารอ้างอิง	๑๐๔
ภาคผนวก	๑๐๙
ประวัติผู้เขียน	๑๑๒

สารบัญตาราง

ตารางที่ ๑	คะแนนของอาชีพ	๒๐
ตารางที่ ๒	คะแนนของการมีทรัพย์สินเครื่องใช้ในครัวเรือน	๒๐
ตารางที่ ๓	คะแนนของการมีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดิน	๒๐
ตารางที่ ๔	อัตราส่วนร้อยละของตัวอย่างที่ได้ จำแนกตามท้องถิ่นเดิม และที่อยู่ปัจจุบัน	๒๔
ตารางที่ ๕	อัตราส่วนร้อยละของตัวอย่าง จำแนกตาม เพศ ท้องถิ่นเดิม และ ที่อยู่ปัจจุบัน	๒๔
ตารางที่ ๖	อัตราส่วนร้อยละของตัวอย่าง จำแนกตาม อายุ ท้องถิ่นเดิม และ ที่อยู่ปัจจุบัน	๒๔
ตารางที่ ๗	อัตราส่วนร้อยละของตัวอย่างจำแนกตามสภาพสมรส ท้องถิ่นเดิม และ ที่อยู่ปัจจุบัน	๒๔
ตารางที่ ๘	อัตราส่วนร้อยละของตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา ท้องถิ่นเดิม และ ที่อยู่ปัจจุบัน	๒๔
ตารางที่ ๙	อัตราส่วนร้อยละของตัวอย่างจำแนกตามอาชีพหลัก ท้องถิ่นเดิม และ ที่อยู่ปัจจุบัน	๓๐
ตารางที่ ๑๐	อัตราส่วนร้อยละของตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพการทำงาน ท้องถิ่นเดิม และที่อยู่ปัจจุบัน	๓๐
ตารางที่ ๑๑	อัตราส่วนร้อยละของจำนวนตัวอย่างจำแนกตามรายได้ต่อเดือน ท้องถิ่นเดิม และที่อยู่ปัจจุบัน	๓๑
ตารางที่ ๑๒	อัตราส่วนร้อยละของจำนวนตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาที่อยู่ปัจจุบัน ท้องถิ่นเดิม และที่อยู่ปัจจุบัน	๓๑
ตารางที่ ๑๓	อัตราส่วนร้อยละของจำนวนตัวอย่างจำแนกตามจำนวนครั้งการย้ายถิ่น ท้องถิ่นเดิม และที่อยู่ปัจจุบัน	๓๒
ตารางที่ ๑๔	อัตราส่วนร้อยละของตัวอย่างจำแนกตามสาเหตุการย้ายถิ่น ท้องถิ่นเดิม และที่อยู่ปัจจุบัน	๓๒
ตารางที่ ๑๕	อัตราส่วนร้อยละของตัวอย่างที่มีทรัพย์สินเครื่องใช้ในครัวเรือน จำแนกตาม ท้องถิ่นเดิม และที่อยู่ปัจจุบัน	๓๓
ตารางที่ ๑๖	อัตราส่วนร้อยละของตัวอย่างที่มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดิน จำแนกตาม ท้องถิ่นเดิม และที่อยู่ปัจจุบัน	๓๓
ตารางที่ ๑๗	อัตราส่วนร้อยละ และคะแนนเฉลี่ยของอาชีพผู้ที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร และเขตเทศบาลอื่น จำแนกตามสถานภาพการย้ายถิ่นและระยะเวลาที่อยู่... ๔๔	๔๔
ตารางที่ ๑๘	อัตราส่วนร้อยละ และคะแนนเฉลี่ยของอาชีพผู้ที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร และเขตเทศบาลอื่น จำแนกตามสถานภาพการย้ายถิ่น ระยะเวลาที่อยู่ และเพศ	๔๕
ตารางที่ ๑๙	อัตราส่วนร้อยละ และคะแนนเฉลี่ยของอาชีพผู้ที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร และเขตเทศบาลอื่น จำแนกตามสถานภาพการย้ายถิ่น ระยะเวลาที่อยู่ และอายุปัจจุบัน	๔๖

- ตาราง ค อัตราส่วนร้อยละของกลุ่มอาชีพของผู้ที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร และ
เขตเทศบาลอื่น จำแนกตามสถานภาพการย้ายถิ่น และระยะเวลาที่อยู่๑๑๑
- ตาราง ง อัตราส่วนร้อยละของระดับรายได้ของผู้ที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร และ
เขตเทศบาลอื่น จำแนกตามสถานภาพการย้ายถิ่น และระยะเวลาที่อยู่๑๑๑

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญรูป

รูปที่ ๑	คะแนนเฉลี่ยของอาชีพผู้ที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร และเขตเทศบาลอื่น จำแนกตามสถานภาพการย้ายถิ่น ระยะเวลาที่อยู่ และเพศ	๕๑
รูปที่ ๒	คะแนนเฉลี่ยของอาชีพผู้ที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร และเขตเทศบาลอื่น จำแนกตามสถานภาพการย้ายถิ่น ระยะเวลาที่อยู่ และอายุปัจจุบัน	๕๒
รูปที่ ๓	คะแนนเฉลี่ยของอาชีพผู้ที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร และเขตเทศบาลอื่น จำแนกตามสถานภาพการย้ายถิ่น ระยะเวลาที่อยู่ และระดับการศึกษา	๕๓
รูปที่ ๔	คะแนนเฉลี่ยของการมีทรัพย์สินเครื่องใช้ของผู้ที่อยู่ในกรุงเทพมหานครและ เขตเทศบาลอื่น จำแนกตามสถานภาพการย้ายถิ่น ระยะเวลาที่อยู่ และ ระดับการศึกษา	๖๑
รูปที่ ๕	คะแนนเฉลี่ยของการมีทรัพย์สินเครื่องใช้ของผู้ที่อยู่ในกรุงเทพมหานครและ เขตเทศบาลอื่น จำแนกตามสถานภาพการย้ายถิ่น ระยะเวลาที่อยู่ และ กลุ่มอาชีพ	๖๒
รูปที่ ๖	คะแนนเฉลี่ยของการมีทรัพย์สินเครื่องใช้ของผู้ที่อยู่ในกรุงเทพมหานครและ เขตเทศบาลอื่น จำแนกตามสถานภาพการย้ายถิ่น ระยะเวลาที่อยู่ และ ระดับรายได้	๖๓
รูปที่ ๗	คะแนนเฉลี่ยของการมีกรรมสิทธิ์บ้านและที่ดินของผู้ที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร และเขตเทศบาลอื่น จำแนกตามสถานภาพการย้ายถิ่น ระยะเวลาที่อยู่ และกลุ่มอาชีพ	๘๑
รูปที่ ๘	คะแนนเฉลี่ยของการมีกรรมสิทธิ์บ้านและที่ดินของผู้ที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร และเขตเทศบาลอื่น จำแนกตามสถานภาพการย้ายถิ่น ระยะเวลาที่อยู่ และระดับรายได้	๘๒
รูปที่ ๙	คะแนนเฉลี่ยของการมีกรรมสิทธิ์บ้านและที่ดินของผู้ที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร และเขตเทศบาลอื่น จำแนกตามสถานภาพการย้ายถิ่น ระยะเวลาที่อยู่ และอายุปัจจุบัน	๘๓
รูปที่ ๑๐	คะแนนเฉลี่ยของการมีกรรมสิทธิ์บ้านและที่ดินของผู้ที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร และเขตเทศบาลอื่น จำแนกตามสถานภาพการย้ายถิ่น ระยะเวลาที่อยู่ และจำนวนครั้งของการย้ายถิ่น	๘๔